

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΣ – ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Ο ουρανός για πατέρας και η γη για μητέρα. Τα παιδιά που προέρχονται από τον ίδιο πατέρα και την ίδια μητέρα είναι συγγενείς μεταξύ τους και οι απόγονοι που προέρχονται από τους ίδιους παππούδες έχουν μια συγγένεια, όπως έχουν μία συγγένεια οι συμπολίτες της ίδια πόλης επειδή έχουν σε κοινή ιδιοκτησία κάποιο έδαφος και επειδή έχουν αμοιβαίες σχέσεις. Το ίδιο λέμε για έναν Έλληνα σχετικά με έναν άλλο Έλληνα, για έναν βάρβαρο σχετικά με έναν άλλο βάρβαρο και για όλους τους ανθρώπους, οι οποίοι είναι συγγενείς γιατί ανήκουν στην ίδια ράτσα, για δύο λόγους είτε επειδή έχουν τους ίδιους προγόνους, είτε γιατί τρέφονται με την ίδια τροφή και έχουν κοινά ήθη και κοινή ράτσα.

Έτσι πιστεύουμε ότι όλοι οι άνθρωποι αλλά και όλα τα ζώα, ανήκουν στην ίδια ράτσα, γιατί οι αρχές στις οποίες βασίζονται τα σώματά τους είναι οι ίδιες από τη φύση (και δεν αναφέρομαι στις πρώτες ύλες από τις οποίες προέρχονται τα φυτά, αλλά αναφέρομαι στο δέρμα, στη σάρκα, στα υγρά που αφορούν τα ζωντανά) και ακόμα περισσότερο γιατί η ψυχή που έχουν μέσα τους δεν είναι διαφορετική εκ φύσεως, όσον αφορά, τις επιθυμίες, τις ορμές επιθετικότητας, τις σκέψεις και κυρίως τις αισθήσεις. Αλλά όπως γίνεται για τα σώματα, κάποια ζώα έχουν μια τέλεια ψυχή, ενώ σε άλλα αυτή είναι λογότερο τέλεια: πάντως οι αρχές είναι από τη φύση οι ίδιες. Και αυτό επιβεβαιώνεται από την αγάπη προς τους συγγενείς τους.

Εάν είναι αλήθεια αυτό που λέγεται όσον αφορά τις πηγές των ηθών, όλα τα είδη είναι έξυπνα, αλλά διαφέρουν στην εκπαίδευση

και στη σύνθεση του μίγματος των πρώτων υλών. Απ' όλες τις πλευρές λοιπόν, οι ράτσες των ζώων είναι συγγενείς με την δική μας, επειδή τα μέσα συντήρησης είναι τα ίδια για όλους, όπως ο αέρας που αναπνέουμε, γιατί, σύμφωνα με τον Ευρυπίδη, ένα κόκκινο αίμα ρέει σε όλα τα ζώα και όλοι έχουν για κοινό τους πατέρα τον ουρανό και για κοινή τους μητέρα τη γη.

Στην αρχή οι άνθρωποι θυσίαζαν στους θεούς μόνο μικρά φυτά, ήταν σαν να μάζευε ο άνθρωπος με τα χέρια του το πρώτο ον από την εύφορη φύση. Γιατί εάν η γη έχει παράγει τα δέντρα πριν από τα ζώα, έχει παράγει πολύ πριν το χορτάρι που ξαναγεννιέται κάθε χρόνο. Οι άνθρωποι μάζευαν τα χορτάρια και έκαιγαν τα φύλλα, τις ρίζες ή ολόκληρο το φυτό, για να επικοινωνήσουν μέσω αυτών των θυσιών με τους ουράνιους θεούς, αποθανατίζοντας τις προσφορές που τους απηύθυναν. Και πράγματι και εμείς στους ναούς μας φυλάμε την αθάνατη φωτιά, γιατί είναι η ύλη που μοιάζει περισσότερο με τους θεούς. Από τη λέξη "θυμιάσις", που σήμαινε τον καπνό από την καύση των προϊόντων της γης, δημιουργήθηκε η λέξη "θυμιατήρια", που σημαίνει τους μικρούς βωμούς όπου καίγονται τ' αρώματα και πάλι από εκεί οι λέξεις "θύειν" (θυσιάζω) και "θυσία".

Εμείς εννοούμε αυτές τις λέξεις με λανθασμένο τρόπο, εάν πιστεύουμε ότι σημαίνουν τις ένοχες πράξεις που αναπτύχθηκαν έπειτα: και πράγματι ονομάζεται "θυσία" η υποτιθέμενη λατρεία που τελείται μέσω των ζώων. Αλλά οι αρχαίοι πρόσεχαν τόσο πολύ να μην παραβιάζουν τα ήθη, που έστελναν αναθεματισμούς ενάντια σ' εκείνους που εγκατέλειπαν τα παλιά ήθη για να εισάγουν άλλα. Από το ρήμα "άρωμαι" που σημαίνει "στέλνω αναθεματισμό", ονόμασαν "αρώματα" τα μυρωδικά που σήμερα συνηθίζουν να καίνε. Σαν επιβεβαίωση του αρχαίου χαρακτήρα της προσφοράς καπνού, θα μπορούσαμε να υπενθυμίσουμε ότι σήμερα πολλοί προσφέρουν σε θυσία ψιλοκομμένα κομματάκια αρωματικού ξύλου. Μετά τα πρώτα χορτάρια, η γη άρχισε να παράγει δένδρα, και οι άνθρωποι που στην αρχή έτρωγαν βελανίδια.

Για τις θυσίες τότε στους θεούς, δεν έκαιγαν, παρά ένα μέρος από την τροφή τους και σε μικρή ποσότητα γιατί δεν ήταν

άφθονη, αλλά σε περισσότερη ποσότητα τα φύλλα των δέντρων. Όταν ανακάλυψαν τη γεωργία, ο τρόπος ζωής άλλαξε και άρχισαν οι θυσίες με τα αγροτικά προϊόντα. Το πρώτο δημητριακό, (καρπός της Δήμητρας), που εμφανίστηκε μετά από τα όσπρια, ήταν το κριθάρι: ήταν λοιπόν τα σπόρια του, που το ανθρώπινο γένος διέδωσε στην αρχή, στην εποχή των θυσιών. Όταν έπειτα έψηναν και ζύμωναν την τροφή τους, οι άνθρωποι σκέπαζαν με ένα “μυστικό κάλυμμα” τα όργανα που έφεραν μέσα στην ύπαρξή τους, την θεϊκή βοήθεια και φέρονταν προς αυτά σαν να ήταν ιερά αντικείμενα.

Όταν οι άνθρωποι ανακάλυψαν για τις ανάγκες τους τα θεϊκά υγρά σαν το κρασί, το μέλι και το λάδι, προσέφεραν πάλι στους θεούς, που ήταν οι δημιουργοί αυτών των αγαθών. Οι πρώτες προσφορές που έκαναν οι άνθρωποι στις θυσίες, προχώρησαν μετά σ’ έναν παράνομο δρόμο και είδαμε πως εισήχθη η συνήθεια των φοβερών θυσιών, συνήθεια γεμάτη ασπλαχνία απέναντι στα ζώα. Όπως φαίνεται, οι αναθεματισμοί που κάποτε στάλθηκαν εναντίον μας, σήμερα έγιναν πραγματικότητα, γιατί οι άνθρωποι άρχισαν να σφάζουν τα θύματα και να ματώνουν τους βωμούς, από τότε που, αφού δοκίμασαν πείνα και πολέμους, έχωσαν τα χέρια τους στο αίμα.

Η θυσία των ζώων λοιπόν ήρθε αργότερα από τις άλλες και προέρχεται από κάποια δύσκολη κατάσταση που δημιουργήθηκε από την πείνα ή κάποια άλλη συμφορά. Όλα αυτά έχουν τη ρίζα τους στην αδικία που καλλιεργεί το ανθρώπινο είδος.

Άρχισαν τις θυσίες κάτω από κάποια πίεση μιας μεγαλύτερης ανάγκης, της οποίας γίναμε θύματα. Η αιτία ήταν η πείνα και οι πόλεμοι: αυτά τα πράγματα έφεραν την ανάγκη να τρώγονται τα ζώα. Αλλά όταν υπάρχουν οι σοδειές, τι ανάγκη υπάρχει να πραγματοποιηθούν θυσίες, αφού δεν υπάρχει πια ανάγκη γι’ αυτές;

Τα καλύτερα και πολυτιμότερα ευεργητήματα που μας κάνουν οι θεοί είναι οι σοδειές: χάρη στ’ αγροτικά προϊόντα, μας συντηρούν στη ζωή και μας επιτρέπουν μια εξευγενισμένη ύπαρξη. Οι σοδειές λοιπόν μας χρησιμεύουν για να τιμήσουμε τους θεούς

και πρέπει να θυσιάσουμε μόνο αυτές, η θυσία των οποίων δεν βλάπτει κανένα, γιατί, εάν υπάρχει μια πράξη που δεν πρέπει να προκαλέσει ζημιές, αυτή είναι η θυσία. Και εάν κάποιος έλεγε ότι ο θεός μας έδωσε τα ζώα, το ίδιο όπως μας έδωσε και τις σοδειές, για τη δική μας χρήση, θα του απαντούσαν ότι όταν θυσιάζουμε ζωντανές υπάρξεις τους προκαλούμε σαφώς κάποιες ζημιές, γιατί τους αφαιρούμε την ψυχή. Γι' αυτό δεν πρέπει να τα θυσιάζουμε.

Και πράγματι, η θυσία είναι μια ιερή πράξη και μέσα στη λέξη αυτή υπάρχει το νόημα του αγιασμού και δεν υπάρχει τίποτα άγιο στην πράξη αυτού ο οποίος, για να εκφράσει την ευγνωμοσύνη του, χρησιμοποιεί τα αγαθά άλλων χωρίς να έχουν οι ίδιοι συμφωνήσει. Πως θα μπορούσε να υπάρξει ιερότητα όταν εκτελείται μια αδικία σε βάρος των θυμάτων της κλοπής; Είναι λοιπόν ιεροσυλία, όταν προσφέρονται θυσίες κλέβοντας από άλλους αγαθά ακόμα περισσότερο πολύτιμα. Ένα τέτοιο έγκλημα που πράγματι είναι το μεγαλύτερο, αφού η ψυχή είναι ένα αγαθό περισσότερο πολύτιμο από τα προϊόντα της γης και δεν πρέπει με καμιά δύναμη να την κάνουν αντικείμενο κλοπής, είναι το να θυσιάζουμε ζώα.

Ίσως κάποιος θα πει ότι και στα φυτά κλέβουμε κάτι, αλλά δεν είναι το ίδιο είδος κλοπής, γιατί δεν εκτελείτε ενάντια στη θέλησή του. Και πράγματι και αν δεν τ' αγγίζουμε, αυτά αφήνουν να πέσουν οι καρποί τους και το μάζεμα των καρπών δεν προϋποθέτει την καταστροφή των φυτών, όπως γίνεται για τα ζωντανά, όταν χάσουν την ψυχή τους. Σε έναν μεγάλο αριθμό λαών, οι τελετές αποτελούντο στην αρχή από εγκρατείς σπονδές: πρώτα με το νερό, έπειτα με το μέλι, που είναι το πρώτο "ποτό", οι σπονδές λαδιού και στο τέλος του κρασιού, πιο κοντά σε μας.

Όλα αυτά μαρτυρούνται όχι μόνο από τις πυραμίδες των Νόμων, που είναι στην πραγματικότητα αντιγραφές των κορυβαντικών τελετών της Κρήτης, αλλά και από τον Εμπεδοκλή, ο οποίος, στο κείμενό του "Περί των θυσιών" και της θεογονίας, εξακριβώνει τα εξής: "Σ' αυτούς ούτε ο Άρης ούτε η Αναταραχή δεν ήταν ο

αριθμός των θεών ο Δίας δεν βασίλευε, ούτε ο Χρόνος, ούτε ο Ποσειδώνας αλλά η Κύπριν ήταν βασίλισσα” δηλ. η αγάπη. “Εκείνοι αποκτούσαν την εύνοια αυτής, με ιερές προσφορές, ζωγραφιές ζώων, αρώματα με χίλιες μυρωδιές, θυσίες από λιβάνι και μύρο, απλώνοντας στο έδαφος τα προϊόντα των χρυσών μελισσών.”

Αυτές οι τελετές ακόμα και σήμερα ισχύουν σε μερικούς λαούς, σαν ίχνη της αλήθειας. Επειδή τότε, πιστεύω, η αγάπη και η αντίληψη της συγγένειας κυριαρχούσαν, κανείς δεν έκανε εγκλήματα, γιατί ο άνθρωπος ότι και τα ζώα και ο άνθρωπος είχαν κάποια συγγένεια μεταξύ τους. Τώρα πρέπει ακόμα να εξετάσουμε το εξής θέμα: παρ’ όλο που κάποια συγγένεια μας ενώνει με τους άλλους ανθρώπους, εμείς έχουμε τη γνώμη ότι πρέπει να καταστρέψουμε και να τιμωρήσουμε όλους τους κακούς, γιατί ένα ένστικτο της φύσης τους και της κακίας τους φαίνεται να τους παρασύρει να βλάψουν αυτούς που συναντούν.

Λοιπόν με την ίδια λογική, έχουμε μήπως το δικαίωμα να σκοτώσουμε, μεταξύ των ζώων χωρίς νοημοσύνη, αυτά που από τη φύση τους είναι άδικο και άσπλαχνα γιατί το ένστικτο τους, τους παρασύρει να βλάπτουν αυτούς που τους πλησιάζουν; Αλλά μεταξύ των άλλων ζώων, μερικά δεν κάνουν αδικίες και η φύση τους δεν τους παρασέρνει να βλάψουν: αυτά τα τελευταία σίγουρα είναι άδικο να το κάνουμε με ανθρώπους που είναι σαν και αυτά. Αυτό φαίνεται να δείχνει ότι δεν υπάρχει παρά μια μόνο μορφή δικαίου μεταξύ αυτών των τελευταίων οι μεν είναι βλαβεροί και κακοί από τη φύση τους, και οι δε δεν είναι ακριβώς όπως μεταξύ των ανθρώπων..

Πλούσια σε διδάγματα θα ήταν η παρατήρηση του σοφού λαού των Αιγυπτίων: αυτοί είναι τόσο μακριά από το να σκοτώσουν και ένα μόνο ζώο και ότι κάνουν το κάνουν με τις εικόνες τους, εικόνες θεών, γιατί τα ζώα θεωρούνται κοντινά και συγγενικά πρόσωπα των θεών και των ανθρώπων.

**Πηγή: Vegan Ουμανιστική Χορτοφαγία,
humanisticecology.blogspot.gr**

Φωτογραφία: Βικιπαίδεια